

Második szombat

Bíró Boglárka

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar

Festőművész, V. évfolyam

Hegyi Csaba DLA, adjunktus

„Felkantározott fekete ló,
Hogyan lehetne ráülni?
Hűséges jóbarátomhoz
Hogyan lehetne eljutni?”¹

A ló a mitológiákban gyakran lesz a lélekutazás járműve. A mongol sámán lóval utazik a túlvilágba. A magyar sámánizmusban a táltosló a lélekutazás jelképe.

Néha lóbőrt használtak a sámándob elkészítéséhez, ami aztán révületbe vezette gazdait.

A magyar ősvallás lóáldozata a ló lélekvivő szerepével függ össze. Az Apokalipszis lovai megjelennek a Jelenések Könyvében. Féleleméhez és halálhoz is társul. Sorolja Tánczos Vilmos néprajzkutató a ló szimbolikus formáit. A folklórban évszázadok alatt kialakult motívumrendszer sokszor támpontot, segítséget ad festészeti munkámban, általam ösztönösen, sőt sokszor naivan használt jelek (minták) felfejtésében, értelmezésében. Ösvényt keresek egyetemes és egyéni között. „A jelképek ugyanis belsőleg motiváltak, és az egyformaság jobbára ennek az egyetemes belső motivációnak, vagyis az archetipikus képzelőerő működésének a következménye. [...] Egy- egy szimbólum konstellációnak fő rendezőelve mindig egy-egy belső dinamikus irányultság, ami a képzelőerő valamiféle megnyilvánulása.”² Nekem személyes, „élmény-látomásom” van lovakról, ami a képem kiindítójaként értelmezhető.

Gyermekkori, novemberi kora-reggel. Sötétben kelni, gyorsan öltözni. Hideg kocsi, párás ablakok, rövid zötyögés. Kiszállás. Cipőm belefűrődik a gyakori, őszi esőzések puha, éppen felengedő sarába. Látszik a lehelet. Még hideg van, de nagyon is eleven a vásár, ahol épp egy sikító malacot kergetnek. De ez mellékes, én a lovakért jöttem. Hiába lelkesedem, azok meglehetősen szomorú jószágoknak tűnnek. Nem tudom megállni, vonz a kiáradó hőjük, mint séta közben kerítéseken végigzongorázni, mindegyik szőrén végighúzom a kezem. Fejétől a gerincén át, simítom és lélegzem a szabad levegőn csak mértékkel szimatolható istálló szagot.

1 (mongol-Gabelentz gyűjt.) Lükő Gábor: A magyar lélek formái. Exodus, Bp., 1942. 89. o.

² Tánczos Vilmos: Szimbolikus formák a folklórban. Kairosz Kiadó, 2007. 30. o.

Képeim gyakran ismétlődő témái az állatok. Esetek szereplői, frissen történt vagy emlékekből előásott, figurái. A lovak az utóbbihoz tartozó, hosszú időn át hordozott motívumai.³ Emlékképekből az idő múlásával szinte észrevétlenül formálódnak és redukálódnak fantázialényekké, alárendelve magukat emóciónak, asszociációnak. Az anyagoknak is van szimbolikus jelentése, elkészülésüknek stációi, kész (használati) tárgyként pedig története. Egyfajta mikrokozmoszba való betekintésnek éreztem mikor szó szerint, kicsit közelebbről kezdtem a textillel foglalkozni, szálakat számolni, cérnát vezetni a szálak közé.⁴ (Korábban szinte vizsgálatlanul tekintettem a festékhordozóra.) A vásznak, szöttesek tisztelete egyre nőtt bennem,⁵ s a mostani kép félig nyersen maradt része is ennek köszönheti egyszerű szépségén kívül azt, hogy nem fedtem el alapozóval, festékkel.

Alkotási folyamat:

Adott egy zsák(vászon), melynek kibontott formája már egyszer korábban is megragadott, mint festőalap.⁶ Nem éppen optimálisnak mondható, de erős asszociációt keltő a formátuma, főleg ha vízszintesen kerül felfeszítésre. Barna juta, közepén, egymástól kb. másfél cm-re futó pirosan szövött csíkkal, melyek függőlegesen is szimmetrikussá teszik. Régen ezek a csíkozások jelzésként szolgáltak, mutatták melyik család tulajdona, a molnár is felismerte a malomban.⁷ Ez már magában szép volt, de a mesterem hívta fel a figyelmemet a keretre rakás nehézségére és segített megoldást találni arra a problémára, hogy ne kelljen elvesznie a keskeny vászon (ebben az esetben) nagy százalékának a feszítés alkalmával. Így került az anyag oldalaira kiegészítő matéria.

3 Korábbi kép a témában: 1. képmelléklet. 2013. Lovak, vegyes technika, vászon, 180x100 cm.

4 2. képmelléklet. 2014. Koszorú, cérna, vászon, 40x40 cm.

5 Hatással volt rám Nagy Olga: Szőnyegbe zárt álmok című írása, benne Kozma Erzsébet munkássága

6 3. képmelléklet. Előzmény: Örök vadászmező, 2014, olaj, vászon, 60x200 cm
A kép hosszúkás, vízszintes elrendezésű zsákvászonra készült. Már ez is elég érdekesnek bizonyult, de a nagyon erős vászon miatt többször alapoztam, sokadik réteg színes akril festék is rákerült és az utolsó szín nem fedte le az egész anyagot, alatta pedig egy másik árnyalat kandikált ki, ezért a két, egymáshoz nem olyan távol eső szín diszharmonijája különös hangulatot adott már ekkor a képnek. Horizontálisan megosztott lett, értelemszerűen, égre és földre választotta szét a teret. Amolyan alföldi, túlvilági hajnal jelent meg. Színeiben hasonlít az alkonyhoz, azt sokat láttam, de hajnalt kevesebbet, mert sose szerettem korán kelni, de ha mégis, akkor valami kiváltságos, szinte ünnepi alkalomból tettem meg. Ilyen bizzar hangulatú reggelek voltak a disznóvágások, dérről és vérről az udvaron. És azok a várva várt korai órák, amikben az állatvásárra indultunk kupec nagyapámmal. Egy ilyen vásárt akartam megfesteni. (Később megváltozott a koncepció.)

7 <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/5-1536.html> Magyar Néprajzi Lexikon

A varrásról: Mindig fontos volt a munkáim során apró, precíziós munka végzése. Érdekes fölismerés volt ennek az évszázadok óta asszonyi-kézi-munkának a használata abban az alkotói folyamatban, amit nap mint nap végzek. Ha kellett, ha nem, eső esett a képeimen, vagy fűszálanként sorakoztattam föl a rétet. Ez a „meditációs” folyamat most már akkor elkezdődött mikor a vászonra pelenkaöltéssel elkezdtem felvarrni egy másik vászonból készülő szegélyt/keretet. A színén varrtam, láthatóvá téve így az öltéseket, aminek szép ritmusa, vagy ha úgy tetszik, monotonitása van (amint egy kántáló vers sokszor kimondva köt vagy old egyes kultúrákban).

Jobb és bal oldalt a hozzá toldott vásznat és a bőrt hosszan hagytam meg, lehetőséget adva ezzel egy többletjelentéssel bíró keretformának.

Mikor aztán kifeszült, előttem volt egy korábbi használatot, néhány eltávolíthatatlan foltban igazoló, ismeretlen történettel rendelkező felület, oldalain szárnyakkal, mint egy oltáron, közepén kis mértékben hullámosan feszülő piros szövésmintával. Kész ötlettervvel álltam előtte, de engedtem az asszociációs csábításnak és felfestettem a vörös jelzés vonalán egy forrásból induló, a képen végig futó delta torkolattal megérkező vizet. Így a folyót a zsákba zártam,⁸ a lovakat kiengedtem.

A nem megszokott keretformát és a toldott anyagokat később, meglehetősen sok hezitálás után lefaragtam. (A kép jobb oldalán, ahova a forrás érkezik, íves záródást készítettem, a másik oldalon viszont szögletes maradt, ezért a nézőben egy nagy vasalódeszka képét idézhette meg.)

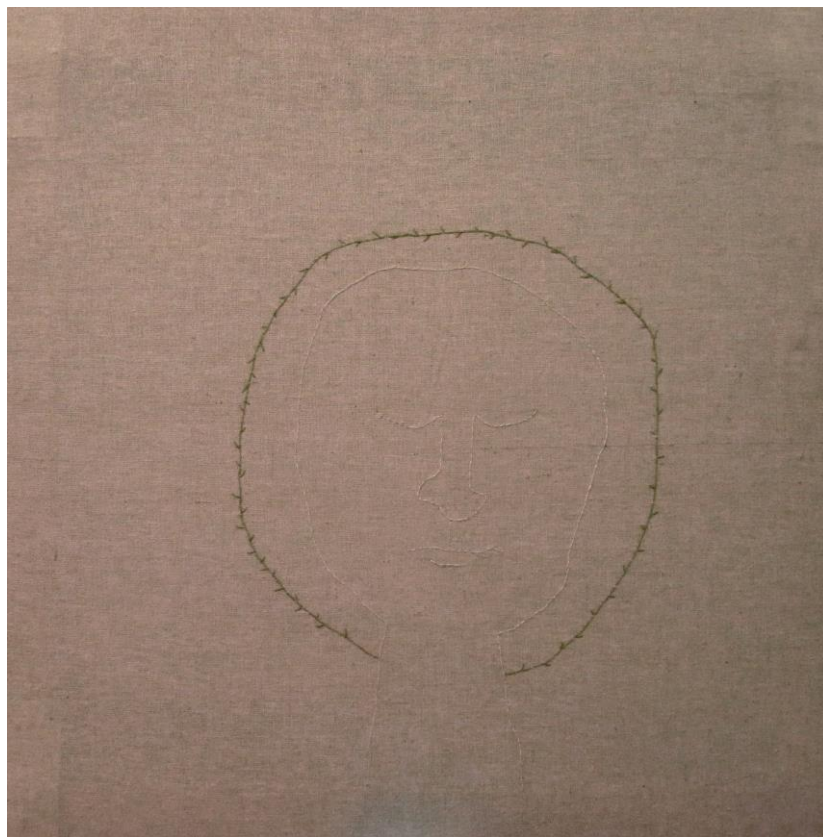

3. képmelléklet

8 <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/5-1537.html> Magyar Néprajzi Lexikon
Zsákba zárt folyók: tréfás mesebefejezések a tündérmeséinkben, mellyel a mesemondó az elhangzottak képtelen voltát hangsúlyozza. Pl.: „Az ajtó mögött egy zsákba a Tisza, Duna, Dráva, Száva bunkósbottal bekötve, kócmadzaggal megtámasztva.”
(Korábban nem ismertem a magyarázatot, a folyó „tudatlanul” került rá.)

1. képmelléklet

2. képmelléklet